

Валентина Миколаївна Канельська
Фрагмент уроку з православної валеології в 4 класі

Тема: Сім'я - колиска цнотливості.

Мета: Розкрити в доступній формі православні традиції сімейного виховання. Ознайомити учнів з прикладами благочестивих сімей в історії християнства.

Виховувати християнські чесноти, які є запорукою духовного здоров'я сім'ї.

Обладнання: словникове бюро, малюнок „Отчий дім”, фотографія Храму, магнітофон, запис пісні „Родина”, декорації до інсценізації казки „Ріпка”.

Хід уроку

I. Організація класу.

– Любі діти! Сьогодні у нас багато гостей. Гості – це добрі люди.

Привітайтеся, будь ласка:

Гостей дорогих
Ми вітаєм щиро,
Стрічаємо хлібом,
Любов'ю і миром!

Христос Воскрес!

– Ви не дивуйтеся цьому привітанням. Є традиція – 40 днів після Великодня до Вознесіння Господнього так вітатися.

II. Повідомлення теми і завдань уроку. Актуалізація опорних знань.

– Сьогодні тема нашого уроку, прочитаємо її разом: „Сім'я – колиска цнотливості”. Прочитавши тему, можливо у вас виникли запитання?

(– Що означає слово цнотливість?)

– Давайте звернемося до словникового бюро.

(– Цнотливість – це доброчесність, сповненість чеснотами, душевна чистота. У православному розумінні цнотливість – це чистота відносин.)

– Якщо більше питань немає, то тепер я вас запитаю, що таке колиска?

(– Колиска – це перше невеличке ліжечко для колисання і снання немовляти.)

– Пригадайте, що таке сім'я?

(– Сім'я це тато, мама, діти та інші близькі родичі, які проживають разом.)

– До цього слова доберіть слово – синонім. (Родина.)

– Які у вас виникають думки, коли ви чуєте слово сім'я?

(– Тато, мама, діти, тепло, усмішка, ...)

– Отже, по – іншому можна сказати тему нашого уроку так: „Сім'я – колиска чистих відносин.” Перед вами є завдання, над якими ми будемо працювати:

1. Вивчити православні традиції, які допомагають жити родині дружно, бути духовно здоровими.
2. Виховувати в собі християнські чесноти, використовуючи традиції наших предків.

III. Вивчення нового матеріалу.

– Сім'я – це щастя. А щастя не завжди можна пояснити словами, його відчувають душею, так як і любов. Тому треба вчитись любити і пробачати. У сімейному житті неминучі відречення від своїх бажань, однак це не збіднює людину, а збагачує її добротою, справедливістю, ніжністю.

Наші предки дуже великого значення надавали сім'ї. Вона підноситься як з'єднання небесних світил – Сонця, Місяця і ясних зірочок – їх діток.

Пригадайте, є така щедрівка:

А в тім саду три теремки:
У першому – красне сонце,
У другому – ясен місяць,
А в третьому – дрібні зірки.
Ясен місяць – пан господар,
Красне сонце – жона його,
Дрібні зірки – його діти.

– Той, хто погано поведився в сім'ї, не шанував її, неодмінно зазнавав не тільки осуду людей, а небесної карі.

– Як же мама з перших днів оберігала, заспокоювала своє улюблене дитятко? (– Через колискову пісню)

– Це перша пісня, яку чує дитинка. Її ніжна, ласкава мелодія заспокоює дитя. А спокійний мотив сприяє духовному здоров'ю. А хто може пояснити, чому люди дбали спочатку про духовне здоров'я?

(– Тому що, в православній традиції на першому місці – душа, а на другому – тіло, і вони між собою пов'язані. Тіло – це храм душі. І якщо вона буде переповнена злом, образами, то почне й тіло хворіти.)

– До 3-х років дітям у сім'ї давали певну волю для розваг, вгамовуючи їхню жвавість різними повір'ями. Пригадайте, а чим вас, непослухів, зупиняли? (– Порушиш гніздо пташине – з'явиться на обличчі ластовиннячко; розіб'єш мурашник – матимеш воші; рватимеш без потреби квіти – випадатиме волосся з голови.)

– Але були й діти – бешкетники, котрі не розуміли добрих порад і поводитися погано. Що ж тоді робили батьки? Цікавилася цим питанням ваша однокласниця.

(* Якщо дитина пройшла біля старшої людини і не привіталась, то лягала спати без вечері.

*Найбільшим покаранням вважалося поставити дитину в куток без вечері за обман і крадіжку.)

– А чи знаєте ви, зі скількох років дітей привчали до праці?

– ...

– А з 3-х років дитина привчалася до праці. Раніше було більше багатодітних сімей. Тому в три роки дитина була вже нянькою для меншої сестрички чи братика, в 4 – починала працювати на городі.

– Діти, а згадайте прислів'я, приказки, в яких народ виражав своє ставлення до сім'ї, дітей?

(– ...)

– Щоб збагатити свою мову прислів'ями, попрацюйте в групах, з окремих слів складіть прислів'я і поясніть їх значення.

- * Яке дерево, такі в нього й квіточки,
які батьки, такі їхні діточки.
- * Який кущ, така й калина,
яка мама, така й дитина.
- * Яка хата, такий тин,
який батько, такий син.
- * Вся сім'я вмісті – так і душа на місці.
- * Нащо клад, коли в сім'ї лад.
- * Не навчив батько – не навчить і дядько.

– Ми ще раз впевнились, що дитина в сім'ї наслідує своїх батьків. По вас будуть судити про ваших батьків. Тому треба з дитинства виховувати в собі найкращі риси. А якщо з вас хтось помітив, що у ваших батьків є недоліки, то запам'ятайте, що діти не роблять батькам зауважень, а лиш можна за їх молитву прочитати. Ось послухайте літературну молитву за батьків.

Богородице-мати! О Пречистая Діво!
Тобі дяку складати я беруся не сміло.
Я молюся до тебе за татуся і неньку,
Зачинательку роду – за бабусю рідненьку.
Даруй, Матінко Божа, їм життя довге й миле,
Кожна днина погожа додає хай їм сили.

– Пригадайте, будь ласка, 5-ту заповідь Божу.

(– Шануй батька свого і матір свою, щоб було тобі добре і щоб довго ти жив на землі.)

– То ж давайте визначимо, які християнські чесноти треба виховувати в собі, щоб сім'я жила дружно, духовно здоровою. Будь ласка, запишіть на цих цеглинках ці чесноти і побудуймо разом на дошці з них будинок під назвою „Отчий дім”.

(– Повага, підтримка, розуміння, чесність, працелюбність, доброзичливість, любов, мудрість, уважність, дружба, мужність, примирення, щедрість, доброчинство, співчуття, піклування, віра, ...)

– І такими родинами була заселена вся наша Україна. А ще в кожному селі був обов'язково Храм. Кожна сім'я мала віру і не забувала стежину до нього.

А зараз намалюйте, будь ласка, свою сім'ю кольоровими олівцями. А в цей час я вам включу запис пісні „Родина”, щоб вона вас надихнула.

– З вашого дозволу я залишу ці малюнки собі напам'ять, порівняю з тими, що ви вже мені дарували.

Якщо ви хочете щоденно дарувати своїм батькам радість, то я пропоную вам закінчити правила, яких ви намагатиметеся дотримуватися. Наприклад:

- Розкидав – склади.
- Насмітив – ... (підмети).
- Де взяв річ – ... (там її поклади).
- Розлив – ... (витри).

- Розсипав – ... (збери).
- Замастив – ... (помий).
- Образив – ... (попроси вибачення).

– Історія людства показує необхідність послуху дітей своїм батькам.

Відомого італійського композитора Ніколо Паганіні батько закривав в коморі, щоб він не відволікався на сторонні речі, та грав на скрипці для того, щоб бути гарним музикантом. Син підкорявся волі батька і став видатним музикантом.

Ще один приклад – родина Бахів, в якій було двадцять дітей, котрі поважали та слухали своїх батьків. Тому всі вони стали гарними музикантами.

Відомі своїми добрими справами українські родини Семиренків, Терещенків, які з покоління в покоління виховували благодійників. Благодійники – це люди, які своїм коштом підтримували діячів культури, освіти, будували церкви.

Давайте звернемося до народної творчості. Які ви знаєте казки про дружні сімейні стосунки?

(– ...)

– До вашої уваги інсценізація казки „Ріпка”. Будь ласка, програйте її і подумайте, яка головна думка цієї казки?

(Інсценізація казки.)

– Хто хоче сказати свою думку?

(– ...)

– А як ця думка пов’язана з темою нашого уроку?

(– У сім’ї всі щиро допомагають один одному)